

ОБҐРУНТУВАННЯ

Про необхідність створення ландшафтного заказника місцевого значення
“Виток р. Молочної (Токмак)”

В основу цього обґрунтування покладений аналіз існуючих літературних джерел, експедиційних досліджень громадських науковців ГО “Таврійська заповідна допомога” (липень-вересень 2003 року).

Територія майбутнього заказника “витоки р. Молочної (Токмак)” належить до Чернігівського району Приазовської височинної області Лівобережно-Дніпровсько-Приазовської північно-степової провінції степової фізико-географічної зони.

Виток р. Молочної знаходиться в межах Приазовського кристалічного масиву Українського кристалічного щита в області переважного поширення гранітів та гнейсів протерозойської групи, які перекриті лісами та лісоподібними відкладеннями.

У геоморфологічному відношенні ця ділянка розташована в межах акумулятивної рівнини заплавної типу. У неглибокій широкій балці, де серед заростей очерету бере початок р. Молочна. У верхів'ї річки долина має круті високі схили, а ширина її складає близько 3-3,5 км. Похил річища становить 1,2 м/км. Заплава двостороння, ширина її 10-20 метрів. Невеликий струмок. Швидкість течії незначна. Похил русла становить 1,2 м/км. Нижче, за течією, заплава затоплена, а виток зарегульований внаслідок створення руслового ставка в 700 м від самого витоку.

Алювіальні відкладення антропогену є основними ґрунтоутворюючими породами долини р. Токмак. Ґрунт берегів мулистий. В заплаві річки ведеться інтенсивний випас худоби, а воду самої річки використовують для водопою.

Ділянка представляє собою відносно добре збережену прибережну рослинність витоків та верхньої течії р. Молочної (Токмак-Токмачка-Молочна) та різного ступеня трансформованості лучні та степові угруповання.

Прибережна рослинність представлена очеретяними фітоценозами з рясним рогузом вузьколистим (*Typha angustifolia*), кугою озерною (*Schoenoplectus lacustris*), чередою трироздільною (*Bidens tripartita*), місцями плямами бульбокомишу морського (*Bolboschoenus maritimus*).

Луки – переважно пирієві, певною мірою засолені. З постійних асектаторів трапляються конюшина суницевидна (*Trifolium fragiferum*), оман британський (*Inula britannica*), кравник звичайний (*Odontites vulgaris*), лядвенець український (*Lotus ucrainicus*), кульбаба бесарабська (*Taraxacum bessarabicum*), скорзонера дрібноквітка (*Scorzonera parviflora*). На більш засолених болотистих ділянках поширені покісницеві (*Puccinellia distans*) або ситникові (*Junceta gerardii*) засолено-лучні угруповання.

Вище - у профілі, луки та степ засмічені внаслідок випасу такими видами як амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisifolia*), чорнощир нетреболистий (*Iva xanthifolia*), миколайчики польові (*Eryngium campestre*), нетреба ельбінська (*Xanthium albinum*), мишій зелений (*Setaria viridis*), волошка розлога (*Centaurea diffusa*), плоскуха звичайна (*Echinochloa crusgalli*). Крім того, у степу який представлений типчаком (*Festuca sulcata*) трапляються такі види як полин австрійський (*Artemisia austriaca*), чортополох гачкуватий (*Carduus uncinatus*), астрагал еспарцетний (*Astragalus onobrychis*), залізняк колючий (*Phlomis pungens*), шавлія сухостепова (*Salvia tesquicola*), люцерна румунська (*Medicago romanica*), кульбаба пізня (*Taraxacum serotinum*), чистець трансільванський (*Stachus transsilvanica*), скабіоза блідо-жовта (*Scabiosa ochroleuca*), деревій благородний (*Achillea nobilis*).

З обох боків витоків та у верхній течії р. Молочної знаходяться лісосмуги, що представлені деревами та чагарниками – маслинка срібляста (*Elaeagnus argentea*), робінія звичайна (*Robinia pseudoacacia*), ясен звичайний (*Fraxinus exelsior*), клен гостролистий (*Acer platanoides*), клен татарський (*Acer tataricum*), шипшина собача (*Rosa canina*) тощо.

З фауни земноводних тут досить типовою є жаба озерна (*Rana ridibunda*). З плазунів зустрічається ящірка прудка (*Lacerta agilis*) та черепаха болотяна

(*Emys orbicularis*), вуж водяний (*Natrix tessellata*), які знаходяться у списку Бернської конвенції (1999). Гадюка степова (*Vipera ursini*), яка занесена до Червоної книги України (1996) також мешкає на даній території.

Вважаємо, що за умов припинення випасу худоби та іншої господарської діяльності степові та лучні угруповання в межах проєктованого заказника повинні відновити свій природний стан. Тому доцільно створити тут ландшафтний або гідрологічний заказник місцевого значення з метою охорони біоценозів витоків р. Молочної.

Для збереження екосистеми р. Молочної (р. Токмак у витокі), найдовшої з річок Запорізької області, необхідно терміново створити зазначений вище об'єкт природно-заповідного фонду.

